

הקדמה

חבור בית הבחירה למסכת בבא קמא הוא חלק מכ"י פארמא שתיארתיו בפתח דבר למס' גיטין (ירושלים תש"ג). כתב היד ההוא מכיל נוסף על פירושו של המאירי את נוסח המשנה ואת פירוש המשניות לרמב"ם. חלקים אלה הדפסתי בלא שנוי ובלא הערות. (ע"י במבוא לב"ה, מסכת גיטין, ירושלים תש"ג).

עצם פירושו של רבנו מתחלק לשני חלקים (א) פירוש המשנה על פי הגמרא עם הפסק (ב) פירוש דברי הגמרא שנתגלגלו לשם ואינם מן הענין, בצינו תמיד את סיום החלק הראשון והתחלת החלק השני («וזהו ביאור המשנה ופסק שלה ודברים שנכנסו תחתיה בגמרא אלו הן»). הקורא יצטרך איפוא לחפש את פירושו של רבנו לגמרא גם בקל ראשון וגם בחלק שני ולמען הקל עליו ציינתי בראש כל עמוד את תכנו ואת דף הגמרא.

גם בהוצאת המאירי למסכתא ב"ק שמרתי על מיעוט ההערות ועיקר כוונתי לתת מראה מקומות ולהביא את דברי רבנו מכ"י למסכתות אחרות במקום שיש בכך משום השלמה לפירושו לכאן.

כידוע אין המאירי מביא בבית הבחירה שלו את דברי זולתו בשמם כי אם משתמש בכנויים מיוחדים כגון גדולי המחברים, חכמי הצרפתים וכדומה. ערכתי רשימה של כנויים אלה (עמוד ט) ובמקום שלא היה לי ספק ציינתי את משמעותם. בהערות נהגתי לפי הכללים דלקמן :

(1) במקום שמביא רבנו שיטה בשם אחד הכנויים שמשמעותם ברורה, ציינתי את מקום השיטה.

(2) במקום שהשיטה שמובאה ע"י רבנו בשם אחד הכנויים והיא ידועה לנו מן הראשונים אך לא ברור אם רבנו מתכוון לאותו המקור ציינתי כי זו שיטת ר' פלוני או ע"י במקום פלוני.

(3) ספק נתעורר לי לגבי משמעות הכנוי גדולי הדורות. בשם זה קורא רבנו בדרך כלל את הרמב"ן ואילו במקומות אחדים במסכתא זו נראה שהתכוון בשם זה לבעל ס' ההשלמה שאותו מכנה רבנו בדרך כלל בשם גדולי הדורות שלפנינו, חכמי הדורות שלפנינו וכו'. בכמה מקומות בהערותי כתבתי שאולי צ"ל «גדולי הדורות שלפנינו» במקום «גדולי הדורות». אולם אחרי עיון נוסף נראה לי כי אמנם משתמש רבנו בשם גדולי הדורות לפעמים גם לגבי בעל ס' ההשלמה (ע"י עמוד 250, הערה 91), וכן יש לתקן בעמוד 82, הערה 149: כתוב שם: חידושי רשב"א, וצ"ל «כוונתו כנראה לס' ההשלמה, סוף פרק ב'». סתום הוא שימוש צירופי התואר הבאים עם הבטוי צרפתים (גדולי הצרפתים, חכמי הצרפתים וכו'). השיטות המובאות בכנויים אלה הן של רש"י של רבנו תם או של הרשב"ם ואין זה מן הנמנע שהמאירי כלל לפעמים בשם זה את שיטותיהם של גדולי צרפת אלה.